

**A nyíregyházi
Jósa András Múzeum
évkönyve
LXVI. évfolyam**

A NYÍREGYHÁZI
JÓSA ANDRÁS MÚZEUM
ÉVKÖNYVE
LXVI. ÉVFOLYAM

JAMÉ

H-4400 NYÍREGYHÁZA, BENCZÚR TÉR 21. • E-MAIL: INFO@JOSAMUZEUM.HU

NYÍREGYHÁZA, 2024

Főszerkesztő:
Dr. Rémiás Tibor

Szerkesztette:
Dr. Holmár Zoltán – Dr. Rémiás Tibor

Korrektorok:
Dr. Holmár Zoltán – Laskayné Szőlősi Katalin

Angol fordítás:
Juhász Myrtil

Lektorok:
Dr. Bene János
Dr. Bodnár Zsuzsanna
Dr. Istvánovits Eszter
Dr. János István
Dr. Németh Péter

Készült
a Nemzeti Kulturális Alapprogram
és a Jósa András Múzeumért Alapítvány anyagi támogatásával
2025-ben.

ISSN 0547-0196

Kiadja a nyíregyházi Jósa András Múzeum
(e-mail cím: info@josamuzeum.hu)
Felelős kiadó: **Dr. Rémiás Tibor** múzeumigazgató
Készült 200 példányban, A/4 formátumban, 27,5 ív terjedelemben.

Szedte és tördelte: **Szemán Attila**
Nyomdai munkálatok: **Grafit Nyomda „R” Kft.**
Felelős vezető: **Ördögh J. Gábor**

Tartalom Contents

TIRPÁKOK – 200 ÉVES AZ ÖRÖKVÁLTSÁG

Bácskainé Pristyák Erika

A bokortanyák településföldrajzi sajátosságai	9
<i>Settlement Geography Characteristics of Grouped Farmsteads</i>	33

Bánszki Hajnalka

Nyíregyháza város történetéről készült első összefoglalók	35
<i>The First Summaries of the History of the City of Nyíregyháza</i>	45

Minya Károly

Tirpák szavak és nevek	47
<i>Tirpák Words and Names</i>	56

Kujbusné Mecsei Éva

Nagy pillanatok a megváltkozott Nyíregyháza 18–19. századi életében	57
<i>Great Moments in the Life of the Redeemed Nyíregyháza in the 18th and 19th Centuries</i>	67

Zsoldos Ildikó

Dr. Meskó László (1851–1922) karrierútja a koalíciós Wekerle-kormány megalakulásáig	69
<i>The Career of Dr. László Meskó (1851–1922) until the Formation of the Wekerle Coalition Government</i>	87

Madár Ximena

Nyíregyháza 1924. évi centenáriumi kiállítása és a városi gyűjtemény létrejötte	89
<i>The 1924 Centennial Exhibition of Nyíregyháza and the Creation of the City Collection</i>	99

Rémiás Tibor

Tirpák kulturális örökség és hagyományok ápolása, kutatása

Márkus Mihály levelezése tekintetében 101

The preservation and research of the cultural heritage and traditions

of Tirpák in relation to the correspondence of Mihály Márkus 153

RÉGÉSZET

Jakab Attila

Beszámoló a tiszakőrödi református templom kutatásáról 159

Report on the Research of the Reformed Church in Tiszaköröd 172

Belbe Sebastian – Jakab Attila

Árpád-kori ház és leletanyaga Vásárosnamény területéről 173

Árpadian-era dwelling and archaeological finds from the area

of Vásárosnamény 197

Török-Botyánszki Anna – Döncző Boglárka

Szkíta kori áttört díszű hüvelyvég Tiszakóródról 199

Scythian Period Openwork Decorated Scabbard from Tiszaköröd 249

Szabó Renáta

Kora újkori kerámia a vámosatyai várból 261

Early Modern Ceramics from Vámosatya Castle 305

TÖRTÉNELEM

Ulrich Attila

Szabolcs és Szatmár vármegyei birtokok elkobzása

a Wesselényi összeesküvés lelepleződése után 307

Confiscation of Estates in Szabolcs and Szatmár Counties

after the Revelation of the Wesselényi Conspiracy 322

Mohácsi Endre

„Ha mi hírei lesznek keg yelmednek, kegyelmed adja értésemre

mindjárt!” Forgách Zsigmond felső-magyarországi főkapitány

levelei Dóczy András szatmári kapitányhoz 323

“If your grace has any news, your grace, let me know immediately!”

Letters of Zsigmond Forgách, Captain-General of Upper

Hungary to András Dóczy, Captain of Szatmár 342

Bene János

- Elemi népiskola létesítése a simapusztai Hosszúhátan
a 20. század elején** 343
*Establishment of an Elementary School in Hosszúhát,
Simapuszta at the Beginning of the 20th Century* 351

Zsoldos Ildikó

- Dr. Meskó László politikai szerepvállalásai 1906-tól 1922-ig** 353
Dr. László Meskó's political involvements from 1906 to 1922 368

Holmár Zoltán

- A magyar papírpénz-kibocsátás körülményei Kállay Tibor
penzügyminisztersége (1921–1924) idején** 369
*The Circumstances of the Hungarian Banknotes Issue during
Tibor Kállay's Ministry of Finance (1921–1924)* 387

Kertész Tünde Fruzsina

- Kállay Miklós az Amerikai Egyesült Államokban
1953–1955 között** 389
*Miklós Kállay in the United States of America between
1953 and 1955* 400

NÉPRAJZ

Páll István

- Történeti és néprajzi adatok a Felső-Tisza vidéke
és környékének 18–19. századi favázás építkezéséhez** 401
*Historical and Ethnographic Data on the Timber-framed
Construction of the Upper Tisza Region and its Surroundings
in the 18th and 19th Centuries* 415

MÚZEUMPEDAGÓGIA

Lakatos Bernadett

- A Jósa András Múzeum kiállítási stratégiájának fejlesztése** 417
Development of the Exhibition Strategy of the András Jósa Museum .. 425

BIBLIOGRÁFIA

L. Szőlősi Katalin

**A nyíregyházi Jósza András Múzeum és tagintézményei
munkatársainak 2024. évi publikációi 427**

Helységnévazonosító 433
Concordance of geographic names

Rövidítések 435
Abbreviations

Dr. Meskó László (1851–1922) karrierútja a koalíciós Wekerle-kormány megalakulásáig¹

Zsoldos Ildikó

Tanulmányunk a dualizmus kori Nyíregyháza egyik országgyűlési képviselőjét, dr. Meskó Lászlót állítja a vizsgáldás középpontjába, aki 1905-től képviselte a rendezett tanácsú város választásra jogosultjait a parlamentben. A szoros lokális kötődéssel rendelkező Meskó politikai karrierének csúcspontjára 1907-ben jutott, amikor igazságügyi államtitkári kinevezést kapott a koalíciós Wekerle-kormány idején. 1917 és 1918 között pedig tizen-négy hónapig tevékenykedett Szabolcs vármegye főispánjaként.

1. kép

Dr. Meskó László tb. főjegyzőként
(JAM Ht. 96.32.1.)

Fig. 1

Dr. László Meskó as the chief notary
(JAM Ht. 96.32.1.)

Származás, tanulmányok, a szocializáció közegei

Az evangélikus vallású Meskó László 1851. szeptember 23-án született Nyíregyházán Bölke Matild és Meskó Pál városi főorvos fiaként. A nagypapa, idősebb Meskó Pál 1810-ben hét évi céhszabály szerinti vándorlás után tért vissza Nyíregyházára felnőtt szabómesterként, felvételét kérve a céhbe és befogadását a városi polgárok közé.

Meskó László 1861-től négy évig volt az éppen megindult helyi evangélikus algimnázium tanulója, és mivel ekkor még Nyíregyházán nem működött főgimnázium,² középiskolai tanulmányait Eperjesen folytatta, melyek lezárásaként érettségi vizsgát tett. Édesapja biztosította számára a diploma megszerzésének előkelőbb módját, azaz a Budapesten és Bécsben folytatott jogi tanulmányokat.

¹ A tanulmány a Nyíregyháza örökváltságának bicentenáriuma alkalmából 2024. szeptember 13-án a nyíregyházi Városházán megrendezésre került „Szabadság és haladás” című várostörténeti tudományos konferencián elhangzott előadás szerkesztett változata.

² Először 1888-ban érettségiztek diákok a nyíregyházi evangélikus gimnáziumban.

A diploma megszerzése után apja külföldi tanulmányútra küldte Olaszországba, Franciaországba, valamint Svájcba, mely országokban jogi ismereteinek bővítésén túlmenően elsajátította a német és a francia nyelvet is. 1877-ben szerzett jogi doktori és ügyvédi oklevelet, ezt követően nyitotta meg ügyvédi irodáját Nyíregyházán.³ A következő évben, 1878-ban városi tiszti főügyésszé választották meg, mely hivatalát egészen 1892-ig, békési országgyűlési képviselővé való megválasztásáig viselte. Uradalmak ügyvédjeként is tevékenykedett.⁴ Dr. Meskó László pályájának indulása egy tipikus politikusi karrierkezdet, ugyanis a dualizmus kori országgyűlési képviselők 20. század elejére koncentrált prozopográfiai vizsgálatai a jogvégezettek dominanciájáról árulkodnak. A századelőn a parlamenti képviselőknek több, mint a fele rendelkezett jogi végzettséggel.⁵ A foglalkozásszerkezeti elemzések arra is rávilágítanak, hogy nem minden honatya megélhetésének fő forrásául szolgált a jogi ismereteinek alkalmazásából származó jövedelem. Dr. Meskó László nem tartozott ebbe a csoportba, ugyanis ő jogi szaktudásának hasznosításából származó bevételekből teremtette meg a stabil egzisztenciális háttérrel. Vagyoni helyzetének egyfajta mutatója, hogy Szabolcs vármegye virilisjegyzékében szerepelt. Az 1880-as évektől kezdve fokozatosan „ágyazódott be” Nyíregyháza társadalmi életébe. Az 1880-as évek második felétől volt elnöke a polgárság helyi közéleti fórumának, a nyíregyházi kaszinónak.⁶ Ez fogta össze és szervezte a város társadalmi életét, biztosított szórakozási és művelődési lehetőséget a tagsággal rendelkező férfiaknak. Aktivitása kimutatható a színházépítő részvénytársaságban és az önkéntes tűzoltó egyesületben is.⁷ A Nyírvíz-szabályozó társulat választmányi tagjaként is tevékenykedett, valamint pénzügyi tevékenységet is folytatott a Nyíregyházi Takarékpénztár Egyesület igazgatósági tagjaként.

Egyházi szerepvállalásai is sokrétűek voltak, elsőként az evangélikus egyház aljegyzőjeként, majd a nyíregyházi főgimnázium felügyelőjeként, a tiszavidéki evangélikus egyházmegye főgondnokaként⁸, a tiszai evangélikus egyházkerület jegyzőjeként, majd ügyészeként, pénzügyi bizottságának elnökeként, valamint az egyetemes tanügyi bizottság tagjaként is tevékenykedett.

Pártpreferencia, a politikai karrier kezdete

Fontos rávilágítottunk, milyen jelentős szerepet játszott Meskó László politikai karrierének alakulásában két családi nexus. Az egyikre házasságkötésével tett szert.⁹ Apósa, Vidliczkay József a dualizmus kori Szabolcs „mandátumrekorderének” tekinthető, hiszen Nyíregyháza választópolgárai hat országgyűlési képviselő-választás alkalmával szavaztak neki bizalmat.¹⁰ Az ellenzéki politikai platformokhoz tartozó Vidliczkay József 1869-ben és 1872-ben Tisza Kálmán Balközép pártjának színeiben nyerte a nyíregyházi választásokat, 1875-ben, 1878-ban, 1881-ben és 1887-ben pedig a Függetlenségi Párt jelöltjeként.¹¹ 1884-ben a választások előtt tíz nappal visszalépett a jelöléstől.

³ ZSOLDOS 2009. 112.

⁴ *Nyírvidék* XXXVIII: 146. 1917. július 8. 2.

⁵ 1905-ben hatvan százalékot tett ki a jogvégezettek aránya. Ehhez lásd PAP 2014. 61.; ZSOLDOS 2018. 160.

⁶ Vö. VIETÓRISZ 1896.

⁷ A *Nyírvidék* 1906. június 17-i számában beszámolt az önkéntes tűzoltó egyesület milánói útjáról, ahová Meskó is elkísérte őket, s nagy segítségükre volt nyelv- és helyismeretével.

⁸ A Hegyaljai egyházmegyéből kiválva alakult meg a Tiszavidéki egyházmegye, melynek felügyelői székébe dr. Meskó Lászlót ültették. *Nyírvidék* XXVIII: 8. 1907. február 24. 1.

⁹ Dr. Meskó László városi tiszti ügyészként és m. kir. honv. huszárfőhadnagyként 1881 nyarán jegyezte el, majd vette feleségül a római katolikus vallású Vidliczkay Annát. Dr. Meskó Lászlóné 1899. július 31-én 38 éves korában hosszas szenvedés után elhunyt. *Nyírvidék* XX: 32. 1899. augusztus 6. 4.; *Vasárnapi Újság* XLVI: 32. 1899. augusztus 6. 542.

¹⁰ MARGÓCSY 1995. 208–210.

¹¹ SZILÁGYI 2006. 172–175.

Margócsy szerint a tiszesszlári per utóhullámai miatt. A vármegyében jelen lévő antiszemitizmus Nyíregyházán is terjedt, sőt a balpártban Vidliczkay környezetében is talajra talált, mindezzel azonban ő nem kívánt közösséget vállalni.¹² Meskó László politikai ambícióit mutatja, hogy az 1880-as évek elejétől 1904-ig látta el a Nyíregyházi Függetlenségi és 48-as Párt jegyzői feladatait.

Az 1892-es országgyűlési képviselő-választás alkalmával Meskó László valószínűleg úgy vélte, politikai tőkét tud kovácsolni 1890. augusztus 21-én elhunyt apósa népszerűségéből és a Függetlenségi és 48-as Párt színeiben elindult a választásokon Nyíregyházán, de ekkor még alulmaradt párton belüli ellenfelével, Beniczky Miksával szemben. A Nyíregyházi Függetlenségi és 48-as Párt elhatárolta magát Beniczkytól, a győztes mégis ő lett, igaz csupán 45 szótöbbséggel.¹³ Szilágyi László szerint Nyíregyházán nem elhanyagolható előnyt jelenthetett, hogy Beniczky jól beszélt a szlovák nyelvet, élvezte a tanyák gazdáinak és az iparosoknak a bizalmát. A város tירpák lakóit kifejezetten nemzetiségi szempontból próbálták politikailag befolyásolni, egy dr. Meskó Lászlót támadó tót verset terjesztve.¹⁴

Dr. Meskó Lászlónak tehát 1892-ben még nem sikerült a nyíregyházi mandátumszerzés, ám a Függetlenségi Párt egyik elsővonalbeli, tekintélyes politikusához, Irányi Dánielhez fűződő rokoni kapcsolata következtében mégis bejutott a képviselőházba, ami jól példázza a családi nexusnak a politikában érzékelhető, tetten érhető hatásait. A nagy országjáró, Nyíregyházán is meg-megforduló, ezen alkalmakkor a Meskó családnál vendégül látott Irányi Dániel – aki Békés várost képviselte a parlamentben – anyai ágon Meskó László nagybátyja volt. Irányi Dániel hetvenegy évesen egy rokonlátogatás alkalmával 1892. november 2-án Meskó László házában meghalt. A reformkor egyik nagy formátumú egyéniségének temetésén ott volt az egész ország, és 1892. november 26-án a békési pótválasztáson az addig teljesen ismeretlen Meskó Lászlót választották meg országgyűlési képviselőnek, sőt a következő, 1896–1901-i ciklusra is mandátumhoz juttatták Békés választópolgárai.¹⁵

A nyíregyházi mandátum

Az ambiciózus dr. Meskó László az 1905-ös országgyűlési képviselő-választás alkalmával Nyíregyházán ismét ringbe szállt a parlamenti mandátum megszerzéséért. A választási kampány elején úgy tűnt, egy rendkívül erős párton belüli riválissal, Bencs Lászlóval kell megmérkőznie, aki 1901 óta volt Nyíregyháza országgyűlési képviselője. A bokortanyák népéből származó, ügyvéd végzettségű Bencs

2. kép

Zahoray János: Bencs László portréja, 1905
(JAM – Képzőművészeti gyűjtemény K.54.16.)

Fig. 2

Portrait of László Bencs by János Zahoray, 1905
(JAM – Fine Arts Collection K.54.16.)

¹² MARGÓCSY 1995. 209.

¹³ A dualizmus kori Magyarországon az országgyűlési képviselő-választások egyfordulósak voltak és a győzelemhez relatív többség szükségeltetett.

¹⁴ SZILÁGYI 2006. 71–72.; MARGÓCSY 1995. 215.

¹⁵ Dr. Meskó László békési választási kampányához és képviselői felszólalásaihoz lásd KAZUP 2021. 105–108.

előbb másod-, majd első tanácsnokként, rendőrfőkapitányként, 1890-től 1901-ig pedig polgármesterként jelentősen hozzájárult Nyíregyháza fejlődéséhez. Nagy tekintélyt vívott ki magának közéleti tevékenysége által, melyhez jó indulást jelentett a függetlenségi párti többségű városban, hogy 1859-ben egy összejövetelel tanúsított „hazafias fellobbanása miatt” őrizetbe vették és fél évet töltött a pesti új épület zárkáiban. Ő kezdeményezte a törvényszéki együttes megépíttetését a Bocskai utca elején, a nagy lovassági laktanya (ma Huszár-telep) felépítését, melyet bérbe adtak a kincstár részére, továbbá a Korona Szálló létrehozását, mely a dualizmus kori Nyíregyházán a lokális politizálás szimbólumává vált, hiszen ez adott otthont mind a kormánypárti, mind az ellenzéki pártrendezvényeknek. Polgármestersége idején, 1892-ben adták át az új megyeházát, 1899-ben avatták fel a megyei kórházat, mely ma Josa András nevét viseli. Bencs László hozzájárult továbbá a villamos világítás bevezetéséhez, az evangélikus egyház felügyelőjeként (1874–1876), iskolaszéki elnökként és a gimnázium helyettes felügyelőjeként abban is része volt, hogy Szabolcs vármegye legrégibb (1806-ban alapított) középiskolája – a ma Kossuth Lajos nevét viselő evangélikus gimnázium – 1888-ra érettségiző osztályig nőtt fel, illetve abban, hogy a gimnázium ténylegesen is kapcsolatba került a turini remetével.¹⁶

Az 1905-ös választások előzményeként említést kell tennünk egyrészt dr. Meskó Lászlónak a Nyíregyházi Függetlenségi és 48-as Párt elnökévé történő megválasztásáról, másrészt a politikai pártpaletta Szabolcs vármegyei és nyíregyházi átstrukturálódásáról. A dualizmus kori Magyarországon lokálisan úgynevezett választási pártok léteztek, tehát az egyes helyi csoportosulások elsősorban az országgyűlési választások előkészítése és lebonyolítása idején léptek szorosabb kapcsolatba képviselőjelöltjeik támogatása érdekében, s gyakorlatilag pusztán kampány idején működtek. Ekkor történt meg az újjászerveződés, esetleg új vezetőség választása. Szabolcs vármegyében az 1905-ös országgyűlési képviselő-választások előtt elsőként a Nyíregyházi Függetlenségi és 48-as Párt szerveződött újjá. 1904. június 19-én délelőtt 10 órára zártkörű és bizalmas pártértekezlet összehívására került sor,¹⁷ mert Beniczky Miksa, a Nyíregyházi Függetlenségi és 48-as Párt elnöke és Nádasy Lajos alelnök kilépett a pártból és a báró Bánffy Dezső által alapított Új Párthoz csatlakozva propagandát indítottak annak szabolcsi megalapítására.¹⁸ Beniczky a gyűlésen azzal magyarázta a pártváltotatást, hogy a Függetlenségi Párt vezetősége szem elöl tévesztette magasztos célját. Büszke volt akkor, amikor látta, hogy a függetlenségi párti képviselők küzdöttek a magyar nyelvnek a hadseregben való érvényesüléséért, azonban szívét szomorúság szállta meg, amikor ugyanazon képviselők felhagytak a küzdelemmel és könnyelműen dobták el maguktól az addig elért sikereket is. A magyar vezényszó, a hadsereg magyarrá tétele, külső országokban nyelvünk, címerünk, zászlónk tiszteletben tartatása és az ausztriai zászlóval, címerrel és jelvénnel való egyenjogúsítása, a magyar jegybank, az önálló vámterület mind olyan követelmény, amelyet sohasem szabad szem elöl téveszteni és aki ezekért nem küzd, nem tekinthető jó hazafinak. Beniczky szerint a Függetlenségi Párt budapesti vezetősége feladta az ezekért való küzdelmet, ezért őket nem támogatja többé. Csak olyan párt érdemli meg a támogatást, amely a felsorolt jogos és méltányos követelésekért küzdeni hajlandó. Beniczky Miksa minden bizonnyal azzal a jobbratolódási folyamattal nem értett egyet, amely a sokak által tranzigensnek tartott Kossuth Ferenc pártelnöksége idején zajlott le a Függetlenségi és 48-as Pártban. A legnagyobb ellenzéki párt azon tagjai, akik ragaszkodtak az 1870-es években

¹⁶ SZILÁGYI 2006. 51., 54.

¹⁷ Persze minden nagyobb értekezletet megelőzött egy szűkebb körű. Az 1904. június 19-i gyűlés előtti napon, június 18-án délután két órakor ült össze a párt harminc tagja a teljes forgatókönyv elkészítésére. Meghatározták a másnapi értekezlet programját, „leosztották” a feladatokat, s már itt eldöntöttek mindent.

¹⁸ Szabolcsban azonban nem annyira a függetlenségek, mint inkább a szabadelvű pártiak közül fognak kikerülni Bánffy követői. ZSOLDOS 2006. 17–28.

megfogalmazott célokhoz, nem nézték jó szemmel az agrárius nagybirtokosok megjelenését sem Kossuth Ferenc pártformációjában.

Beniczky Miksa kijelentette azt is, hogy ő az eszmét és nem az embereket vagy a pártokat kívánja támogatni. Tudomására hozta azt is a gyűlésnek, hogy ezeket csak azért sorolta fel, hogy lássa a nagyközönség is az ő jó hazafiságát és azt, hogy nemhogy felhagyott volna a magyar érdekekért való küzdelemmel, hanem éppen azok feladása miatt hagyja el a Függetlenségi Pártot.¹⁹ A Nyíregyházi Függetlenségi és 48-as Párt megüresedett elnöki tisztségére Somogyi Gyula javaslatára dr. Meskó Lászlót választotta meg a gyűlés, aki huszonhárom éve a párt jegyzőjeként kezdte pártpolitikai működését. Meskó bejelentette, hogy egy 40-50 tagú végrehajtó bizottságot fognak szervezni. A párt tagjainak számbavétele céljából pedig összeírási íveket bocsátanak ki, mellyel erkölcsi kényszert kívánnak gyakorolni a tagokra – fogalmazta meg Bencs László, Nyíregyháza városának országgyűlési képviselője.²⁰

A Szabolcsvármegyei Szabadelvű Párt újjáalakulására 1904. június 29-én, a Nyíregyházi Szabadelvű Pártéra július 10-én került sor. 1904. augusztus 7-én megalakították a Nyíregyházi Új Pártot, mely eseményen az országos pártelnök, báró Bánffy Dezső is részt vett, aki Szabolcs vármegye főispánjának, báró Feilitzsch Bertholdnak az apósa volt.

Az 1905-ös választás közvetlen előzményeként az 1904. november 18-ai ún. zsebkendőszavazást jelölhetjük meg. Tisza István miniszterelnök a parlamenti munkát megbénító obstrukció letörésére kidolgozott akciótervnek lényege abban állt, hogy a rendkívül liberális házszabályok módosítását szabályellenesen szavaztatta meg a kormánypárti többséggel.²¹ A kormányfő eljárását a Tisza-ellenes politikai csoportok alkotmány sértésnek, törvénytelen ségként interpretálták. Megalakították az ún. ellenzéki koalíciót, amely a Szabadelvű Pártból kilépett politikusokat is tagjai között tudhatta.

3. kép

Báró Feilitzsch Berthold főispán
(BOROVSKY 1900. 494.)

Fig. 3

Baron Feilitzsch Berthold, government commissioner
(BOROVSKY 1900. 494.)

¹⁹ Szabolcs III: 26. 1904. június 25. 2.

²⁰ Uo.

²¹ Tisza István 1904 nyarán dolgozta ki házszabály-módosító tervezetét, melyben a napirend előtti felszólalások, a zárt ülések, a név szerinti szavazások lehetőségének szűkítését, a képviselőházi beszédek idézetekkel való nyújtásának tilalmát és a házelnök jogkörének kibővítését irányozta elő. Ezt, valamint a költségvetés és az újoncmegajánlás záros határidőn belüli elintézését tartalmazó javaslatot 1904. november 15-én Dániel Gábor képviselőtársával terjesztette be. 1904. november 18-án délelőtt a Szabadelvű Párt az „agyonbeszélés” megnevezés érdekében paralel ülésezést javasolt. Ezt az ellenzéki politikusok házszabályellenesnek titulálták, és tiltakozásul elhagyták az üléstermet. Kivonulásukat követően az indítvány elfogadásra került, így délután ismét összeült a képviselőház. Megjelentek az ellenzéki pártok képviselői is. Több órás vita után a miniszterelnök emelkedett szólásra. Felelőtlen séggel vádolta az ellenzékot, majd így fejezte be beszédét: „itt egy marad hátra, vagy sorsára bízni az országot, vagy véget vetni az egész komédiának”. A Pesti Hírlap tudósítása szerint, amit több visszaemlékezés is megerősít, Perczel Dezső házelnök a kormánypárti értekezleten elkészített forgatókönyvnek megfelelően közvetlenül Tisza beszéde után, belefojtva a szót a még szónokolni kívánó ellenzéki honatyákba, tehát a vita befejezése előtt egy kendővel, talán zsebkendőjével jelet adott a szavazásra. Ezt a jelet a kormánypárti képviselők már felállva várták, hiszen a kor szokásai szerint az álló testhelyzet jelentette az igen szavazatot, az ülve maradás pedig az elutasítást. Pesti Hírlap XXVI: 320. 1904. november 19. 2–11.

A Nyíregyházi Függetlenségi Párt a következő levelet intézte a szövetkezett ellenzékhez: „Mélyen tisztelt pártelnök úr! A nyíregyházi függetlenségi és 48-as párt végrehajtó-bizottsága mély felháborodással értesült a parlamenti csínyről, mely arcuicsapása az érvényben levő házszabályoknak, s örök szégyene azoknak, kik azt végrehajtották. Az ellenzéki pártok szövetkezését örömmel üdvözljük s bizton reméljük, hogy egyesült erővel sikerülni fog az alkotmányunkon ejtett sérelmet orvosolni s a még elkövetni szándékolt alkotmányellenes merényleteket megghusítani. Kitartást és sikert kívánunk a szép időkre emlékeztető, hazafias hévvel megkezdett küzdelemhez. A párt végrehajtó-bizottsága nevében hazafiui tisztelettel maradtunk dr. Meskó László pártelnök, Orsovsky Gyula jegyző.”²² December 10-én tíz órára pedig a Szabolcsvármegyei Függetlenségi és 48-as Párt tanácskozást hívott össze a Korona vendéglő nagytermébe, melynek tárgyát az „országgyűlésen november 18-án a szólásszabadság ellen elkövetett merénylettel szembeni állásfoglalás és a választmány javaslatának tárgyalása”²³ képezte. Láthatjuk, hogy a tiltakozó akciók megszervezésében a helyi Függetlenségi és 48-as Párt járt az élen. A főispáni jelentéseket olvasva és a lokális sajtót átnézve meg tudhatjuk, hogy Szabolcs vármegyében vizsgált időszakunkban a Függetlenségi Párt hívei numerikus többségben voltak. A vármegye „választóinak többsége a függetlenségi párt elvei mellett foglal állást”²⁴, „a. k. b. [a kormányzatomra bízott Zs.I.] vármegye lakosságának túlnyomó nagy része a függetlenségi Kossuth párt hive”²⁵ – tájékoztatta báró Feilitzsch Berthold a miniszterelnököt a törvényhatóság választásra jogosultjainak pártpreferenciájáról. Ez azonban nem jelentett osztatlan függetlenségiséget, hiszen az 1875 óta kormányzó Szabadelvű Párt is rendelkezett hívekkel a törvényhatóság választókerületeiben. A november 18-i események hatására azonban mind országosan, mind szabolcsi viszonylatban felgyorsult a kormánypárt bomlása. Szabolcsban elsőként gróf Vay Tibor, a Szabolcsvármegyei Szabadelvű Párt alelnöke intézett nyílt levelet 1904. november 22-én gróf Pongrácz Jenő pártelnökhöz, melyben bejelentette állásáról való leköszönését a párt kötelékéből való kilépésével egyetemben.²⁶ Példáját a másik alelnök, Halasi János is követte.²⁷ A párthívek többségének magatartását azonban ekkor még a pártfegyelem jellemezte. A Szabolcsvármegyei Szabadelvű Párt végrehajtó bizottsága 1904. november 27-én, vasárnap a Korona nagytermében délelőtt 10 órakor pártgyűlést tartott, melyen dr. Kállay Rudolf elnökölt. Megnyitó beszédében kijelentette, hogy a központi vezetőség ebben a vészes időben a vidéki gócpontoktól is támogatást vár. Ezt a célt szolgálta dr. Mandel Pálnak, a nyírbátori választókerület országgyűlési képviselőjének szónoklata is, melyben egyértelműen kiállt Tisza István mellett, s kárhóztatta az ellenzék obstrukcióját, végül arról igyekezett meggyőzni a jelenlévőket, hogy a Szabadelvű Pártban nincs egyenetlenség. A gyűlés végén az elnök kitartásra buzdító szavai után a függetlenségi pártiak szervezkedése folytán a karzaton felhangzott a Kossuth nóta, melyet a kormánypártiak megakadályozni nem tudtak. Ezután következhetett – jól bevált szokásként – a pártebéd.²⁸

A helyi pártok eltérő álláspontjai a november 18-i eseményekkel kapcsolatosan Szabolcs vármegye 1904. december 29-én tartott rendkívüli közgyűlésén feszültek egymásnak, ahol Bory Béla, a Szabolcsvármegyei Függetlenségi Párt elnöke és társai indítványt nyújtottak be az iránt,

²² Szabolcs III: 50. 1904. december 10. 2.

²³ Uo.

²⁴ Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs Szatmár Bereg Vármegyei Levéltára (a továbbiakban: MNL SzSzBVL) IV. B. 401. Szabolcs vármegye főispánjának iratai 1874–1944. (a továbbiakban: IV. B. 401.) 3. d. A főispán jelentése a miniszterelnöknek 1899. június 7.

²⁵ MNL SzSzBVL IV. B. 401. 3. d. A főispán jelentése a belügyminiszternek 1901. június 26.

²⁶ Szabolcs III: 48. 1904. november 26. 3.

²⁷ Szabolcs III: 49. 1904. december 3. 2.

²⁸ Uo.

hogy a vármegye fejezze ki rosszallását Tisza eljárása felett és szavazzon a kormánynak bizalmatlanságot.²⁹ Az indítvány melletti és elleni érveket kifejteni szándékozó szónoklatokat többször szakította meg zajos véleménynyilvánítás, mely időnként percekig tartó lármává fajult. A főispán jelentése szerint „*az állandó választmány véleménye ellen a szabadelvű pártnak két kitünősége szólalt fel és indítványozta a napirendre térést. A nagy többség többször akadályozta őket szabad szólásjogukban. De a rend helyre állítása után indítványaikat csendben előterjeszthették.*”³⁰ A bizalmatlansági indítvány mellett szólalt fel gróf Dessewffy Aurél, Bory Béla, Halasi János és Meskó László. A névszerinti szavazás elrendelésekor az ellenzéki többségű közgyűlés tagjai közül 147-en voksoltak a kormány elleni bizalmatlanság kinyilvánítására, míg az indítvány feletti napirendre térésre 59-en. Elhatározta tehát a vármegye közönsége, „*hogy a kormány iránt a legnagyobb bizalmatlansággal viselkedjen, a Lex Danielt érvényes házszabálynak el nem ismeri és tiltakozik az ellen, hogy ezen házszabály alkalmazása mellett törvények hozassanak*”.³¹ A főispánnak sikerült kikapcsolnia a javaslatból Bory Béláék indítványának végpontját, amely értelmében a törvényhatóság előre kijelentette volna, hogy a Lex Daniel alapján hozandó törvények végrehajtását igyekszik megakadályozni.

A Nyíregyházi Függetlenségi Pártban a képviselőjelöltségről a végrehajtó bizottság és az úgynevezett 200-as bizottság³² döntött. A végrehajtó bizottság és a 200-as bizottság névsorának jóváhagyására az 1904. november 6-án a Korona udvarán dr. Meskó László elnöklete alatt tartott szervezkedő nagygyűlésen került sor, melyre Nyíregyházára érkezett Bencs Lászlón, Nyíregyháza város országgyűlési képviselőjén kívül Tóth János, Kubik Béla, Barabás Béla, Kállay Leopold, dr. Mezóssy Béla, dr. Bakonyi Samu, Kovács Gyula, Gaál Sándor, Leszkay Gyula képviselők.³³ A gyűlést bankett követte.

1905. január 7-én a Korona kistermében tartott értekezletet a Nyíregyházi Függetlenségi és 48-as Párt végrehajtó bizottsága a jelöltállítást dolgában. Huszonkét szavazattal dr. Meskó Lászlót ajánlotta a 200-as bizottságnak. Bencs László 11 szavazatot kapott. A Szabolcs című politikai lap a pártban készülődő szakadásról tudósított. Már az 1904. június 19-én megtartott pártgyűlés után ilyen képet prognosztizált a legközelebbi képviselő-választásról:

„*A nap is meg áll fölöttünk,
Bámulni a csodát;
Hogy fogja majd legyőzni,
László, a Laczikát?*”³⁴

A lap szerint a január 7-i és 8-i értekezleteken a Meskó-pártiak szabálytalanságok sorát követték el. Kezdődött ez azzal, hogy a Nyíregyházi Függetlenségi és 48-as Párt elnöke, Meskó

²⁹ 1904. december 10-ére a Szabolcs vármegyei egyesült ellenzék (a Szabolcsvármegyei Függetlenségi és 48-as Párt, az új pártiak és a Szabolcsvármegyei Szabadelvű Pártból kilépett csoport) tiltakozó gyűlést szervezett. *Szabolcs* III: 51. 1904. december 17. 4.

³⁰ Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára K 148 Belügyminisztériumi Levéltár. Elnöki iratok. 289. cs. 66 res/1904. Főispáni jelentés a rendkívüli megyei közgyűlés elé terjesztett s a kormány iránti bizalmatlanságot kifejező határozati javaslat tárgyalásáról.

³¹ MNL SzSzBVL IV. B. 401. 3. d. 66 res/1904. Főispáni jelentés a rendkívüli megyei közgyűlés elé terjesztett s a kormány iránti bizalmatlanságot kifejező határozati javaslat tárgyalásáról.

³² 1892-ig 100-as (száz tagból álló bizottság) néven működött, 1892-ben bővült „200-assá”.

³³ A párt szervező közgyűlés tárgysorozata a következő volt: a párt alelnökeinek, 200-as nagybizottságának és a végrehajtó bizottságnak már korábbi pártértekezleteken javaslatba hozott névjegyzékeinek előterjesztése. Ezek mind elfogadásra kerültek. *Szabolcs* III: 46. 1904. november 12. 3.

³⁴ *Szabolcs* III: 27. 1904. július 2. 2.

László „1905. év január 7-ikére, a többi tisztviselők meghallgatása és hozzá járulása nélkül egybe hívta a párt végrehajtó bizottságát, azonban a jelen voltak állítása szerint úgy, hogy a megválasztott 30 tagon kívül mások is lettek behíva, és így jöllehet e bizottság 30 tagból áll, tényleg 33 szavazat történt. E miatt e határozatot a függetlenségi párt egészsze kötelezőnek el nem fogadhatja. Ettől tartott a most már magát jelöltnek tekintő pártelnök is, miért is a jelölés kérdését a 291-re kiegészített 200-as bizottság elé vitte. A bizottsági határozat előtt ki lett küldve 4 párttag annak megtudására, hogy a volt képviselő gyengélkedése daczára hajlandó-e képviselő lenni. A küldöttség szónoka nem kérdést intézett a felkeresett volt képviselőhöz, hanem arról igyekezett meggyőzni, hogy ő már öreg és beteges s kár volna magát a politikával tovább izgatni. De meggyőzni őt erről nem csak hogy nem sikerült, hanem ő ez ellen tiltakozott s kijelentette, hogy ő igenis elég erősnek érzi magát arra, hogy képviselő legyen s mikor mindenáron igyekeztek sarokba szorítani, akkor kijelentette, hogyha a többség bizalma felé fordul a megválasztását hálás köszönettel elfogadja. Ebből a pártelnököt mindenáron jelölni akarók, kivették s kimagyarázták azt, hogy Bencs László már nem igen akar képviselő lenni, s magát a 200-as bizottság határozatának aláveti. Pedig Bencs László ezt ilyen formában nem mondta, s ez ellen a rossz akaratú magyarázat ellen nyílt levelet intézett a választó polgárokhoz, mely szerint ő a neki tulajdonított nyilatkozatot nem tette. Ezek szerint a 200-as bizottság határozata a volt képviselőre nem kötelező, de nem kötelező a választó polgárokra sem, mert az egyoldalulag az alelnökök és többi tisztviselők mellőzésével s úgy azok, mint a Bencs László hű párthivei tudta nélkül, célzatosan úgy lett összehíva, hogy arra Geduli Henrik és Dr. Bartók Jenő az ő hiveiket berendelték s a meghívókat a volt pártelnök irta alá s bocsátotta ki a gyűlésre, a melynek az ő jelölése volt feladatává téve. A gyűlés előtt a Dr. Meskó László jelölését óhajtó Geduli Henrik és Dr. Bartók Jenő papi hivatásukkal össze nem férő módon korteskedtek a pártfogoltjuk érdekében a Bencs László rovására. Így a pártban nem voltak a gyűlés céljából sem érdemileg felvilágosítva, s a Bencs jelölését óhajtó hivek a gyűlésre el sem mentek s csak későn, illetve épen nem szereztek tudomást. Mindezek kifejezésre lettek juttatva a gyűlésen, ennek daczára Dr. Bartók Jenő a berendelt hiveivel határozatot akart hozatni s minden tiltakozás daczára szavazást rendelt s határozatot mondott. E határozat nem lehet kötelező azokra sem, a kik hozták, mert az a Bencs László nyilatkozatának helytelen értelmezése után egyoldalú előkészület után lett a Dr. Meskó pártja által hozva ott a Bencs véletlenségből megjelent néhány hivét szóhoz sem engedték jutni ép oly erőszakkal lett meghozva, mint nov. 18.-iki házszabály módosítás és mint nem fogadhatjuk el a nov. 18-i határozatot, ép úgy nem szabad elfogadnunk e határozatot sem, mert így a törvénytelenység, szabálytalanság... győzedelmeskedik. E határozat senkire, még az azt megcsináló Dr. Bartók Jenőre sem lehet kötelező, ugyanezért összehívandó a függetlenségi párt valamelyik alelnök által döntsön a párt maga a jelöltség kérdésében, a mi tényleg az egész párt gyűlésének a joga, s e gyűlés elé a bizottságok csak ajánlással léphetnek, de az eddig szabálytalanul s az érdekelt elnök által egybehívott bizottságok határozata még ilyen ajánlásnak sem fogadható el. A 200-as bizottság határozat képes sem volt, a 291 tagból 155 hiányzott, s csak a kényszer szavazása szülte a Dr. Meskót jelölő határozatot.”³⁵ Ezzel szemben a Nyírvidék című lap cáfolta, hogy a Nyíregyházi Függetlenségi és 48-as Pártban hatalmi harc dúlna. Értesülései szerint mind a betegsége miatt politikai tevékenységében akadályozott Bencs László, mind dr. Meskó László kijelentették, hogy a párt egyetértése érdekében a legnagyobb készséggel alávetik magukat a végrehajtó és a 200-as bizottság döntésének.³⁶ A rivalizálásnak azonban egyértelmű bizonyítéka a Bencs László által aláírt „Nyílt levél”, melyben leírja, hogy „megkérdetése után nyilatkozatai erőszakosan

³⁵ Szabolcs IV: 3. 1905. január 14. 3.

³⁶ Nyírvidék XXVI: 2. 1905. január 8. 3.

félremagyaráztattak”. E levélre reagálva Somogyi Gyula, Barzó Mihály, Geduly Henrik és Bartók Jenő a *Szabolcsot* és a *Nyírvidéket* is felkérték a következő Nyilatkozat közzétételére: „...kötelességünknek ismerjük kinyilatkoztatni, hogy a függ. és 48-as párt végrehajtó bizottsága alólírt egyéneket hivatalosan kiküldötte az ő [mármint Bencs László Zs.I.] megkérdése tárgyában, kik is Bencs László urnál megjelenván, azt az ő nyilatkozatát vettük, hogy a »jelöltetést a maga részéről elfogadja, a párt többségének azonban magát aláveti.« Ilyen értelemben tettük aztán jelentéseket és egyebet ma sem mondunk. Mi nem magyaráztunk, mi a szavakat egyszerűen tolmácsoltuk.”³⁷

A *Nyírvidék* 1905. január 15-i számában azt olvashatjuk, hogy „Nyíregyházán ez ideig két 48-as függetlenségi jelölt körül csoportosul a választó közönség. A régi képviselő Bencs László és dr. Meskó László zászlói alá sorakozik a közönség.”³⁸ Egy héttel később már Bencs Lászlónak a jelöltségtől történt visszalépéséről cikkeztek.³⁹ Ekkorra egészségi állapota eléggé megromolhatott, s február 2-án meg is halt.⁴⁰ Bencs László betegsége nélkül Meskó aligha indult volna eséllyel az 1905-ös választáson Nyíregyháza képviselői mandátumáért.

Kossuth Ferenc a Függetlenségi és 48-as Párt országos vezére 1905 januárjában a „nyíregyházi állapotok” ismeretében nyílt levelet intézett a nyíregyházi kerület választópolgáraihoz dr. Meskó László támogatása érdekében. „Igen tisztelt választó polgártársaim! Veszélyben a nemzet alkotmánya, a magyar képviselők szólásszabadsága. Veszélyben az 1848-iki dicső időknek minden alkotása! A mai kormány kijátssza jogainkat, megszegi törvényeinket, lábbal tapodja szabadságunkat. Magyar nép, ezt nem tűrheted! Kezedben a nemzet sorsa, a Ti és gyermekeitek jövője. Mentsétek ezt meg bátor szavatokkal, erős elhatározással, lelkes kitartással, s küldjétek fel olyan férfit, a ki nem hajlong a hatalom előtt, de erősen küzd igazságunk mellett. Dr. MESKÓ LÁSZLÓT, volt országgyűlési képviselő társunkat pártunk nagy képességű jeles tagját, a függetlenségi eszme, régi harcosát a legmelegebben ajánlja nektek hazafias szeretettel az országos függetlenségi és 48-as és a szövetségelt ellenzék vezérlőbizottsága. Minden ellenzéki ember, minden hazafi, bármely ellenzéki párthoz tartozzék is, igaz lelkesedéssel csoportosuljon Dr. Meskó László neve alatt a független és szabad Magyarország zászlójához! Magyar Nép! Ennek a zászlónak győzelme a Te dicsőség leend! Éljen dr. Meskó László!! Kossuth Ferenc az országos függetlenségi és 48-as párt s a szövetségelt ellenzék vezérlő bizottságának elnöke.”⁴¹

A képviselőjelöltek személyében történő megállapodás után azok programbeszéde következett. Szabolcsban 1905-ben sem a törvényhatóság élén álló szabadelvű párti főispán, sem Nyíregyháza, sem a vármegye függetlenségi párti többségű vezetése nem állított akadályt a nem kívánt jelölt kortesútja elé. A hatóság mindenütt tudomásul vette a programbeszéd ismertetése céljából

³⁷ *Szabolcs* IV: 3. 1905. január 14. 3.; *Nyírvidék* XXVI: 3. 1905. január 15. 5.

³⁸ *Nyírvidék* XXVI: 3. 1905. január 15. 4.

³⁹ *Nyírvidék* XXVI: 4. 1905. január 22. 3.

⁴⁰ Májerszky Béla polgármester a város központi választmányának 1905. március 10-i ülésén jelentette be Bencs László február 2-án bekövetkezett halálát. A központi választmány mély részvétellel vette tudomásul régi tagtársának elhunytát, s emlékéét jegyzőkönyvileg megörökítette. MNL SzSzBVL V. B. 180. Nyíregyháza rendezett tanácsú város központi választmányának iratai 1905–1914. (a továbbiakban: V. B. 180.) XIV. 1905/I. 1905. március 10-i ülés 7 Kpv./1905. A haláleset után nem egészen két héttel dr. Meskó László indítványozta Nyíregyháza város képviselőtestületének, hogy szülessen határozat Bencs László arcképe megfestéséről és a közgyűlési teremben való elhelyezéséről. Meskó méltatta Bencs Lászlót a nyíregyházi választókerület több, mint három éven át történő képviseletéért, valamint a városi közügyek terén kifejtett odaadó működéséért. MNL SzSzBVL IV. B. 411. Szabolcs vármegye alispánjának iratai 1872–1944. (a továbbiakban: IV. B. 411.) 499. d. Dr. Meskó László képviseleti tag indítványa 1905. február 15. A képet 1905-ben Zahorai János festette meg. Jelenleg a városháza emeletén, a Krúdy-terem előtt látható. KOMISZÁR 2006. 193., 209. Bencs László emlékére Nyíregyháza városa 2000. koronás tanulmányi jutalomdíj-alapítványt is létrehozott, melynek a mindenkori törvényes kamatait a helybeli ág. hitvallású evangélikus gimnáziumba járó nyíregyházi „kiszagzák” egy vagy két fia nyerhette el.

⁴¹ *Szabolcs* IV: 3. 1905. január 14. 2.

összehívott gyűlés megtartását. Nyíregyházán ennek helyszínéről és időpontjáról a bejelentést Mátyás Béla polgármesternek kellett címezni, hogy ő megfelelő intézkedés végett értesítse Kertész Bertalan rendőrfőkapitányt. Nyíregyházán dr. Meskó Lászlónak két komolynak nem nevezhető ellenfele akadt. Egyrészt Simicska Endre nyíregyházi lakos, másrészt Jócsák Kálmán személyében. Simicska Endre földműves, a vármegyei gazdasági egyesület volt titkára párton kívül álló, közgazdasági elvek alapján induló jelöltként lépett fel, programbeszédét január 22-én tartotta (a kellemetlen idő miatt nem a Városháza téren, hanem) a Korona szálloda termében.⁴² Ugyanitt gyűltek össze egy nappal korábban délután két órakor a szocialisták, hogy a „fővárosból importált”⁴³ Jócsák Kálmánt meghallgassák. Az 1876. június 27-én Szatmárnémetiben született Jócsák Kálmán molnárként, tehát malomipari munkásként kezdte pályáját. 1899-től vett részt a szociáldemokrata munkásmozgalomban. A századfordulótól az ellenőrző bizottság tagja lett, 1904-től a vasúti munkások szabad szakszervezetének ügyvezető titkáráként is funkcionált.⁴⁴

Meskó január 15-i programbeszédére a függetlenségi párhívek nagy tömegén kívül a „diszsidensek”, az új pártiak és a Szociáldemokrata Párt hívei közül is érkeztek érdeklődők. A közgyűlést dr. Bartók Jenőnek, a Nyíregyházi Függetlenségi és 48-as Párt alelnökének bejelentése nyitotta meg, miszerint a 200-as bizottság szótöbbséggel dr. Meskó László jelölésében állapodott meg. A jelöltért dr. Szabó László és dr. Murányi László tagokból álló küldöttség ment. A Szabolcs szerint is jó szónoki képességekkel rendelkező Meskó programbeszéde egy órát és 15 percet vett igénybe. A lap általában véve viharosnak minősítette a gyűlés lefolyását. A 48-as eszmék méltatásakor, a Függetlenségi és 48-as Párt elveinek hangoztatásakor a jelöltségtől visszalépett Bencs László hívei egyetértettek a szónokkal, ám amikor az saját személyéről beszélt, a „Bencs-párt” saját vezérért éltette. Meskó hangsúlyozta a 67-es alap csődjét, a jogfolytonosságot és a november 18-án elkövetett alkotmány sértést, szólt a választójog kiterjesztésének szükségességéről, ám részletekbe nem bocsátkozott, a létminimum megvédelmezéséről, a progresszív adórendszerről, az ipari és mezőgazdasági termények védelmének és értékesítésének fontosságáról, a közoktatás és az igazságszolgáltatás hiányosságairól. A rendezett tanácsú városok és a tanítók helyzetének javítását is célul tűzte ki.⁴⁵ Beszédét a gyermekét kétszer elutasító, de végül is szívéhez szorító anya hasonlatával fejezte be. A *Nyírvidék* tudósítója szerint a lelkes közönség Meskót hazafias dalok éneklése közben lakására is elkísérte.⁴⁶

A kampányidőszakban a hangulat fokozásához a zászlókitűzési ünnepélyek is hozzájárultak. A korszakban a képviselőjelölt népszerűsítésének egyik módszerét jelentette, hogy a jelölt nevével ellátott zászlókat függesztettek ki a választókerület frekventált pontjain. Ezeket tulajdonképpen a mai választási plakátok előfutárainak tekinthetjük. „Az egész országban tetőfokra hágott a választási mozgalom. A fagyos szél vígan lengeti a nemzeti színű lobogókat megyénk területén is. A kortestollak és más választási jelvények mind előkerültek. Hangzatos szónoklatok, nagyotmondások hangzanak el a kortések szájából”⁴⁷ – olvashatjuk a Szabolcs helyzetjelentését.

⁴² MNL SzSzBVL V. B. 186. Nyíregyháza rendezett tanácsú város polgármesterének iratai 1872–1944. 1905. 506. d. K. 561/1905. Simicska Endre nyíregyházi lakosnak népgyűlés tartása ügyében történt bejelentéséről döntő polgármesteri határozat 1905. január 12.

⁴³ A *Nyírvidék* tudósítója fogalmazott így az 1905. január 22-i számban.

⁴⁴ VARGA 1999. 70., 101., 471. Jócsák az 1905–1906. évi kormányzati válság idején – kihasználva a „darabontkormány” adta szervezési lehetőségeket – nagy arányú szervezőmunkába kezdett.

⁴⁵ Szabolcs IV: 4. 1905. január 21. 3.

⁴⁶ *Nyírvidék* XXVI: 4. 1905. január 22. 3.

⁴⁷ Szabolcs IV: 3. 1905. január 14. 2.

A zászlókészítés üzletté vált. Az 1905-ös országgyűlési képviselő-választások előtt a *Nyírvidék* Nyílt tér címet viselő hirdetési rovatában négy áruház reklámozta a választások fő kellékeit képező zászlókat, tollakat, jelvényeket. A „nyílt téri” közleményekért soronként 60 fillért kellett fizetni, a vastag betűs sorokat dupla tarifával számolták.⁴⁸ Kreisler Simon 1852-ben alapított divatáru áruháza – mely a Teszter cukrászattal szemben helyezkedett el – az áru olcsóságát hangsúlyozta, valamint azt, hogy a zászlókat kizárólag hazai gyártmányú kelmékből állítják elő. Ungár Lipót a legjutányosabb árak mellett a legrövidebb idő alatti szállítást ígerte. Guttmann Henrik egy forint ötven krajcártól kezdve kínálta portékáit „felfelé a legfinomabb dísz zászlókig”, természetesen a legrövidebb idő alatt. Nagy Gyula hirdetése szerint választási tollakat és zászlókat a legszebb kivitelben az ő raktárában lehetett kapni, s 24 óra alatt bármely mennyiséget szállított.⁴⁹

A mozgósítás rítusait elemezve leszögezhetjük, hogy a jól bevált, hagyományos, rendies rítusok dominanciája érvényesült az 1905-ös kampányidőszakban is, nevezetesen a jelöltek programbeszédei, kortesek szónoklatai, megvendéglések sorozata, felvonulások, kortestollak, választási jelvények osztogatása.

A nyíregyházi választások menetét a város központi választmányának iratai között található választási jegyzőkönyvek alapján rekonstruálhatjuk. A szavazatok beszedésére két küldöttséget alakítottak. Az első küldöttség előtt szavazók – akik a város I. és II. kerületében, valamint a Nagy-kállói és a Szentmihályi úttól észak felé eső kerületekben laktak – a városháza számvevő szobájába nyertek bebocsátást. Azok a választók pedig, akik Nyíregyháza III. és IV. kerületében, valamint a Nagy-kállói és Szentmihályi úttól délre eső kerületekben laktak, a városháza tűzoltó őrtornyába. 1905. január 26-án reggel 8 órakor megindult a választási eljárás. Ettől kezdve fél óra állt még rendelkezésre, hogy a választási elnöknek az 1899. évi XV. törvénycikk 156. §-a által a képviselőjelöltség feltételeként szabott, a kerület tíz választója általi írásos ajánlatot átnyújtsák. A párton kívül álló, közgazdasági programmal fellelő Simicska Endrét Fialkovszki László, Fajcsik Ferenc, ifj. Garay Mihály, Szuchács Mihály, Szuchánszki György, Ruzsinoczkai József, Szolár János, Mihalkó József, Barta Mihály és id. Fekete János ajánlották. A szocialista Jócsák Kálmánt Benedek Adolf, Zadó Pál, Mihály György, Lakatos István, Bogara György, Lajek János, Altmann Pál, Holck Sámuel, ifj. Dankó Pál, Habzsuda György, Friedmann Sándor, Tomasószki András, Korbel András, Kalló József, Kamenár József, Simonits János, Hagera András, Ferkó József és Balog János. Dr. Meskó Lászlót dr. Bartók Jenő, Barzó Mihály, Stoller Ferenc, Somogyi Gyula, Pivnyik András, Orsovsky Gyula, id. Zomborszki János, Geduly Henrik, Zimmermann Rezső, Márton József, Kovács Mihály, Pampuck András, Tiszovszki Mátyás, dr. Saáry Sándor, Sárly Pál, dr. Ernyei János, dr. Szabó László, dr. Konthly Gyula, Trak Géza, Hoffmann Mihály, Nádassy Lajos, Nádassy Kálmán, Bogár Lajos, Szmolár István és Huray Sámuel. A városháza számvevő szobájában a szavazatszedő küldöttség elnökein (Májerszky Bélán és Imre Jánoson) és jegyzőin (Orsovsky Gyulán és Trak Gézán) kívül a képviselőjelöltek úgynevezett bizalmi férfiai is jelen lehettek. Dr. Meskó László részéről Papp Miklós és Pampuk András, Jócsák Kálmán részéről Altmann Pál és Habzsuda György. Simicskának itt nem ült bizalmi férfit, viszont a tűzoltó őrtoronyba Fialkovszky Lászlót küldte, míg Jócsák Kálmán Benedek Adolfot, Meskó pedig Lipták Sámuel és Kovács Mihályt. Mivel három érvényes jelölés érkezett a választási elnökhöz, elrendelte a szavazást. A szavazás mindkét küldöttség előtt reggel 9 órakor indult meg az elnök által kihúzott sor szerint. A sorshúzás eredményét Májerszky Béla választási elnök háromnegyed kilenckor hirdette ki. E szerint először Simicska Endre, majd Jócsák Kálmán, végül dr. Meskó László szavazóit elkülönítve bocsátották szavazásra. „A szavazás

⁴⁸ A *Nyírvidék* egy számának ára 20 fillérbe került, az előfizetési díj negyedévre két, félévre négy, egész évre nyolc korona volt.

⁴⁹ *Nyírvidék* XXVI: 2. 1905. január 8. 6.; *Nyírvidék* XXVI: 3. 1905. január 15. 6.; *Nyírvidék* XXVII: 17. 1906. április 29. 5.

*nyilvánosan, előszóval oly módon történt, hogy a szavazó neve és szavazata nemkülönbön a lakóhelye a szavazási névsorba feljegyeztetett. A választók azonossága ezen város [Nyíregyháza Zs.I.] tanácsa által megbízott két tag, s a jelöltek bizalmi férfiai által ellenőriztetett.”*⁵⁰ A választáshoz ugyanis a választók személyazonosságának ellenőrzésére a szavazópolgárokat jól ismerő két előjárósági tagot is ki kellett küldeni, s mivel az előző, 1901-es általános választások alkalmával több esetben kapott olyan információt a belügyminisztérium, hogy ezen közegek az 1899. évi XV. törvény cikk 153. §-ában előírt azon kötelességüknek, hogy a választás helyén pontosan megjelenjenek, s a záróra alatt is a választás helyén tartózkodjanak, nem tettek eleget, nyomtatékosan felhívta az ország valamennyi központi választmányát nevezett rendelkezés szigorú betartására.⁵¹

Az első szavazatszedő küldöttség előtt 3 óra 35 percre a kihúzott sorrend szerint minden városrész leszavazott, a második küldöttség előtt pedig már 3 óra 11 percre. Ezután azok is lehetőséget kaptak a szavazásra, akik a megállapított sorrendben – tehát amikor szólították az egyes jelöltek szavazótáborát – ugyan nem jelentek meg, de később megérkeztek. Ekkor a választási elnök a szavazatok elfogadására még egy órai határidőt tűzött ki. A záróra elérkeztekor, 4 óra 36 perckor berekesztették a szavazási névsort, majd megtörtént az összesítés. Az első szavazatszedő küldöttség előtt Simicska Endre nem kapott szavazatot, Jócsák Kálmánra öten voksoltak, dr. Meskó Lászlóra 671-en. Délután 3 óra 50 perckor Simicska Endre személyesen megjelent és kijelentette, hogy a jelöltségtől eláll. Három visszautasított szavazatot is tartalmaz a jegyzőkönyv, s a visszautasítást azzal magyarázza, hogy a választásra jogosultak helyett azoknak hason nevű – választójoggal nem bíró – fiaik jelentek meg, s akarták apjuk helyett a szavazást gyakorolni. A második szavazatszedő küldöttség előtt Simicska Endre – aki itt is bejelentette visszalépését – egy szavazatot kapott, Jócsák Kálmánnak két választó szavazott bizalmat, Meskó Lászlónak 636. A nyíregyházi választók tehát összesen 1315 érvényes szavazatot adtak le, ebből Simicska egyet, Jócsák hetet, Meskó pedig 1307-et mondhatott magáénak. Dr. Meskó Lászlót tehát 1299 szavazattöbbséggel választották meg a nyíregyházi kerület országgyűlési képviselőjének.

Ennek kihirdetését várta az az érdeklődő tömeg, amely a téli hideggel dacolva ellepte a városháza előtti teret. Fél öt tájékn már hangos szóval kérték, tájékoztassák őket a választási eredményről. Az erkélyen többször is megjelentek a választási tisztviselők, hogy türelemre intsek az átfázott tömeget, mivel a jegyzőkönyv megszerkesztése beletelt egy kis időbe. Egy teljes óráig várokoztak a megjelentek, miközben a Szózatot, a Himnuszt, a Kossuth nótát, a lengyel himnuszt énekeltek, lelkesen éljeneztek a hazát, Meskót, a választási elnököt, a lengyel nemzetet és a választáshoz kirendelt lengyel származású ulánusokat.⁵² Májerszky Béla fél hatkor jelent meg a városháza erkélyén. Miután bejelentette, hogy Nyíregyháza országgyűlési képviselője dr. Meskó László lett, átadta neki a mandátumot. A győztes hatásos beszédben köszönte meg a belé vetett bizalmat, majd a polgármesterrel együtt szállt fel a város négyes fogatára, mely fogat után az ünneplő polgárság haladt, Pazonyi úti házáig kísérve képviselőjét.⁵³

⁵⁰ MNL SzSzBVL V. B. 180. XIV. 1905/I.

⁵¹ MNL SzSzBVL V. B. 180. XIV. 1905/I. 292/I-a/1905. B. M. számú körrendelet az 1905. évben megejtendő általános képviselő-választások tárgyában.

⁵² *Szabolcs* IV: 5. 1905. január 28. 2.

⁵³ Uo.

Dr. Meskó László szerepvállalása az 1905–1906-os „nemzeti rezisztenciában”

A koalícióba tömörült „nemzeti ellenzék” megnyerte az 1905-ös parlamenti választásokat, a három évtizede kormányzó Szabadelvű Párt megbukott.⁵⁴ A győztes koalíció azonban az uralkodótól nem kapott kormányalakítási megbízást. Néhány hónapig még Tisza István töltötte be a miniszterelnöki pozíciót, majd 1905. június 18-án Ferenc József Fejérváry Gézát, a darabonttestőrség parancsnokát kérte fel kormányalakításra. A képviselőház felhívására a vármegyék jelentős részében ún. nemzeti ellenállás bontakozott ki az illegitimnek nyilvánított „darabontkormány” ellen, ami gyakorlatilag a törvényhatósági, elsősorban vármegyei tisztviselők és a kormány kötérlhúzásaként értelmezhető. Az 1906 tavaszáig elhúzódó, kormányválságot eredményező rezisztencia a Fejérváry-kormány utasításainak szabotálásában, a katonai szolgálat megtagadásában és az állami adók be nem szolgáltatásában nyert kifejezést. Az elutasítás nem a 72 éves tábornagy személyének szólt, aki 1884 óta több szabadelvű párti kormányban is honvédelmi miniszteri pozíciót töltött be, hanem miniszterelnöki ki-nevezésének körülményei keltettek felháborodást a „nemzeti koalíció” politikusaiban.

A „nemzeti ellenállás” során az országban a legkitartóbbak és a legfelkészültebbek közé tartoztak a szabolcsi protestálók, akik eszközként alkotmányvédő bizottság alakítását, alkotmányvédő határozatok hozatalát, ellenállási pénzalap létesítését alkalmazták. A rezisztencia erejének egyik mutatója, hogy az ellenállásban való részvétel miatt megtorlással fenyegetett tisztviselők javadalmazásának biztosítására létesített alap mekkora összegre rúgott.

A szabolcsi ellenzéki akciók értelmezésekor nem hagyható figyelmen kívül, hogy a vármegyében a politikai társadalom önszerveződése nem volt előzmények nélküli, hiszen a századfordulóra komoly hagyományokkal rendelkező egyesületek, egyletek alakultak és működtek, több szervezetben – ahogyan korábban már említettük – dr. Meskó László is nagyfokú aktivitást fejtett ki.

Szabolcs vármegye közgyűlése a „nemzeti ellenállás” országos szervezése érdekében Budapesten tartandó értekezleten való részvételre gróf Dessewffy Aurélt, Bory Bélát, Szunyoghy Bertalant, dr. Mezőssy Bélát, gróf Vay Gábort és dr. Meskó Lászlót kérte föl.⁵⁵

Szabolcs vármegye az ellenállásért „karácsonyi ajándékul” dotációjának megvonását kapta. A vármegye prominensei a felfüggesztett törvényhatósági és községi tisztviselők javadalmazását önkéntes adományokkal kívánták megoldani, ezért buzdítottak az ellenállási alapba történő befizetésre. A mozgalom lelke és vezetője az agilis Mezőssy Béla, a nagykállói választókerület országgyűlési képviselője volt. 1905. december 24-ig 68-an adakoztak, összesen 228 800 koronát ajánlva fel.⁵⁶ 1906 januárja folyamán további 52 280 koronát, tehát összesen 281 080-at,⁵⁷ mely összeg a következő héten 17 630 korona 20 fillérrel gyarapodott.⁵⁸ Februárban 34 570 koronával duzzadt,⁵⁹ márciusban pedig további 4430-cal.⁶⁰ Így körülbelül két évre, a következő tisztújításig biztosítva lett volna a törvényhatósági és községi tisztviselők javadalmazása. Elmondhatjuk, hogy Szabolcs vármegye

⁵⁴ A kormánypárt csupán 159 kerületben kapott többséget, az ún. ellenzéki koalíció 231 képviselői helyet tudhatott magáénak. Ebből a Függetlenségi Párt 166-ot (relatív többséget alkotva a koalícióban), a Néppárt 25-öt, a Szabadelvű Pártból Andrassy vezetése alatt kivonult úgynevezett disszidensek 27-et, a Bánffy-féle Új Párt 13-at. A nemzetiségiek 10, a demokraták és a szocialisták 2-2, míg a párton kívüliek 9 mandátumot szereztek.

⁵⁵ MNL SzSzBVL IV. B. 401. 3. d. Bizalmas 38 res/1905.; *Szabolcs* IV: 51. 1905. december 16. 3.; *Nyírvidék* XXVI: 51. 1905. december 17. 2.

⁵⁶ *Nyírvidék* XXVI: 52. 1905. december 24. 4.

⁵⁷ *Nyírvidék* XXVII: 4. 1906. január 28. 3–4.

⁵⁸ *Nyírvidék* XXVII: 5. 1906. február 4. 4.

⁵⁹ *Nyírvidék* XXVII: 9. 1906. március 4. 3.

⁶⁰ *Nyírvidék* XXVII: 13. 1906. április 1. 3.

anyagilag a legfelkészültebb törvényhatóságok közé sorolható Abaúj-Torna, Békés és Csanád vármegyékkel egyetemben.⁶¹ A 342 960 korona 20 fillérből 5000 koronát dr. Mezőssy Béla, 2000 koronát dr. Meskó László és 1000 koronát Kállay Leopold, a nyírbogdányi választókerület parlamenti képviselője ajánlott fel.⁶²

Szabolcs vármegye alkotmányvédő bizottsága 1905. december 30-án ülésezett. Mikecz Dezső főjegyző bemutatta a belügyi ügyvivő rendeletét, mellyel a vármegye alkotmányvédő határozatait megsemmisítette, és ennek kapcsán a dotációt megvonta. Egyhangúlag elhatározták, hogy a rendelkezésre álló alapból a tisztviselők fizetését minden hó elsején kiutalják (amire a bizottság Desseffy Aurél grófot, Bory Bélát és dr. Mezőssy Bélát hatalmazta fel), a belügyminiszteri rendelet tudomásul nem veszik, és csatlakoznak az alispán által tett felterjesztés egész tartalmához.

A Szabolcs vármegye alkotmányvédő mozgalmanak következő állomásaként fölfogható 1906. január 10-i rendkívüli közgyűlésen – melyen a főispán már nem jelent meg több napig tartó súlyos betegségére hivatkozva⁶³ – e javaslatot elfogadták. Az 500 000 koronás kölcsön felvételére vonatkozó határozatot azonban elkülönítették a tárgyalás alatt álló ügyektől, mint kormányhatósági jóváhagyást igénylő intézkedést, mely az alispán 1905. november 16-i felterjesztése után még belügyminiszteri elintézésre várt. Szabolcs vármegye közgyűlése kijelentette, hogy az esetleg újonnan kinevezett főispán ellen teljes ellenállást tanúsít és nem iktatja be hivatalába. A tulajdonát képező székházban főispáni lakásul használt helyiségeket báró Feilitzsch Bertholdnak felmentése esetén, az illető lakbérnegyed végéig készségesen rendelkezésére bocsátja, de báró Feilitzsch kiköltözése után az említett helyiségeket többé nem engedi át főispáni magánlakásul, bérbeadással kívánja azt hasznosítani. Az ezzel kapcsolatos teendőkkal pedig dr. Meskó László, dr. Mezőssy Béla és Lázár Kálmán bizottsági tagokat bízta meg.⁶⁴ Kristóffy József belügyminiszter szerint azonban a vármegye székházában lévő főispáni helyiségeknek a főispán rendelkezésére való bocsátása nem a vármegye szabad elhatározásától függő, hanem olyan kötelessége, melynek teljesítésére belügyminiszteri rendelettel rászorítható.⁶⁵

Előterjesztették Nyíregyháza város képviselő-testületének az alkotmány védelmében dr. Meskó László indítványára hozott határozatát, mely kimondta: mivel a jelenlegi kormány nem tekinthető alkotmányosnak, ennek a kormánynak a főispánja által kinevezett vármegyei tisztviselőket és közegeket törvényesnek nem ismerik el, s rendelkezéseiket nem hajtják végre. Ezt Nyíregyháza város polgármesterének, tisztviselőinek és egyéb alkalmazottainak is megtiltották. Az adójóvedelmekkel és a véderőtörvénnyel kapcsolatos városi hatósági tennivalók tekintetében Szabolcs vármegye törvényhatóságának az erre vonatkozó határozatait kötelezőnek ismerték el, és azok szigorú betartására utasították a város minden tisztviselőjét és alkalmazottját. Ha közülük bárkit e miatt felfüggesztenek vagy elmozdítanak, javadalmazásukat a felfüggesztés tartamára, illetve a legközelebbi általános tisztújításig teljes összegben megkapják.

A szabolcsi honatyáknak a vármegyei ellenállásban játszott szerepét vizsgálva megállapíthatjuk, hogy bár dr. Pap Zoltán tiszalöki képviselő kivételével mind az öten az alkotmányvédő bizottság tagjai voltak, annak munkájából nem egyenlő arányban vették ki részüket.⁶⁶ A legaktívabb

⁶¹ ZSOLDOS 2009. 143.

⁶² INCZÉDY 1907. 90–91.

⁶³ MNL SzSzBVL IV. B. 401. 4. d. 3 res/1906. Főispáni jelentés a belügyminiszternek Szabolcs vármegye közönségének január hó 10-ik napján tartott rendkívüli közgyűléséről 1906. január 13. A Tisza István köréhez tartozó báró Feilitzsch Berthold már a Fejérváry-kormány kinevezését követően benyújtotta lemondását. ZSOLDOS 2009. 126.

⁶⁴ MNL SzSzBVL IV. B. 402. Közgyűlési jegyzőkönyv 1906/I. 45. kötet, 1906. január 10-i ülés.

⁶⁵ MNL SzSzBVL IV. B. 401. 4. d. 1540 sz. Eln.

⁶⁶ ZSOLDOS 2009. 167.

az ellenállás szervezésében a vezérő bizottság tagjaival jó kapcsolatot ápoló, a fővárosi országos egyeztetéseken résztvevő Mezőssy és Meskó volt.

A szabolcsi alkotmányvédő bizottságban 1906. március végére a bomlás kezdeti jelei mutatkoztak. Szabolcs vármegye élére az uralkodó királyi biztost nevezett ki, aki azonban nem érkezett meg Nyíregyházára, mert időközben a koalíció vezető politikusai megegyeztek Ferenc Józseffel. 1906. április 7-én a koalíció bizalmát is élvező Wekerle Sándor kapott kormányalakítási megbízást, ezzel lezárult az 1905–1906-os politikai válság. A koalíciós Wekerle-kormány kiírta az új választásokat. Nyíregyházán 1906. április 30-án a választásra jogosultak ismét dr. Meskó László függetlenségi párti politikusnak szavaztak bizalmat. Lakatos László budapesti munkás is fellépett nemzetközi szociáldemokrata programmal. Májerszky Béla választási elnök 8 órakor nyitotta meg a választási eljárást. Fél kilenckor konstataulta, hogy két jelölés érkezett be hozzá. Dr. Meskó Lászlót a város 12 választópolgára ajánlotta, Lakatos László jelölését pedig 11-en támogatták. Ám az ajánlók neveinek a választói névjegyzékkel történt összevetése után megállapították, hogy Lakatos László ajánlói közül csak kilencen rendelkeztek választójoggal a nyíregyházi kerületben, így az ő jelölését figyelmen kívül hagyták. Táviratot adtak fel 8 óra 40 perckor Nyíregyházáról dr. Meskó László egyhangúlag képviselővé történt megválasztásának hírével.⁶⁷

Dr. Meskó László politikai pályája 1906 utáni szakaszának értékelését az ezt követő tanulmányban végezzük el. Zárásként ide kívánkozik egy emlékezetpolitikai vonatkozású gondolat. Dr. Meskó Lászlóról, aki Nyíregyháza társadalmának 1922. július 22-én bekövetkezett haláláig megbecsült személyisége maradt, 1943-ban utcát neveztek el. A Sóstói utat az Ószőlő utcával összekötő új útszakaszt, amelyet a politikus Pazonyi út 26. szám alatti lakóházának közelében nyitottak. Ám nem sokáig hívták Meskó László utcának, mert a második világháborút követő hatalomváltás után, 1950-ben átkeresztelték. Azóta is a nagy olasz szabadságharcos, Giuseppe Garibaldi nevét viseli.⁶⁸

4. kép

A nyíregyházi városháza
(JAM Tört.dok. 67.282.1.)

Fig. 4

The Nyíregyháza Town Hall
(JAM Historical Document
67.282.1.)

⁶⁷ MNL SzSzBVL IV. B. 411. 500. d. 41735/1906.

⁶⁸ URBÁN 1978. 50.

5. kép

A nyíregyházi megyeháza
(JAM Tört.dok. 68.35.1.)

Fig. 5

The County Hall
of Nyíregyháza
(JAM Historical Document
68.35.1.)

6. kép

Korona Szálló
(JAM Tört.dok. 69.96.1.3.)

Fig. 6

Hotel Korona
(JAM Historical Doc.
69.96.1.3.)

7. kép

Lovassági laktanya
(JAM Törd.dok.
ltsz.:67.276.1.)

Fig. 7

Cavalry Barracks
(JAM Historical Doc.
ref.:67.276.1.)

8. kép

Kortestoll (*JAM Tört.dok. 69.62.1.*)

Fig. 8

Campaign giveaway
(*JAM Historical Doc. 69.62.1.*)

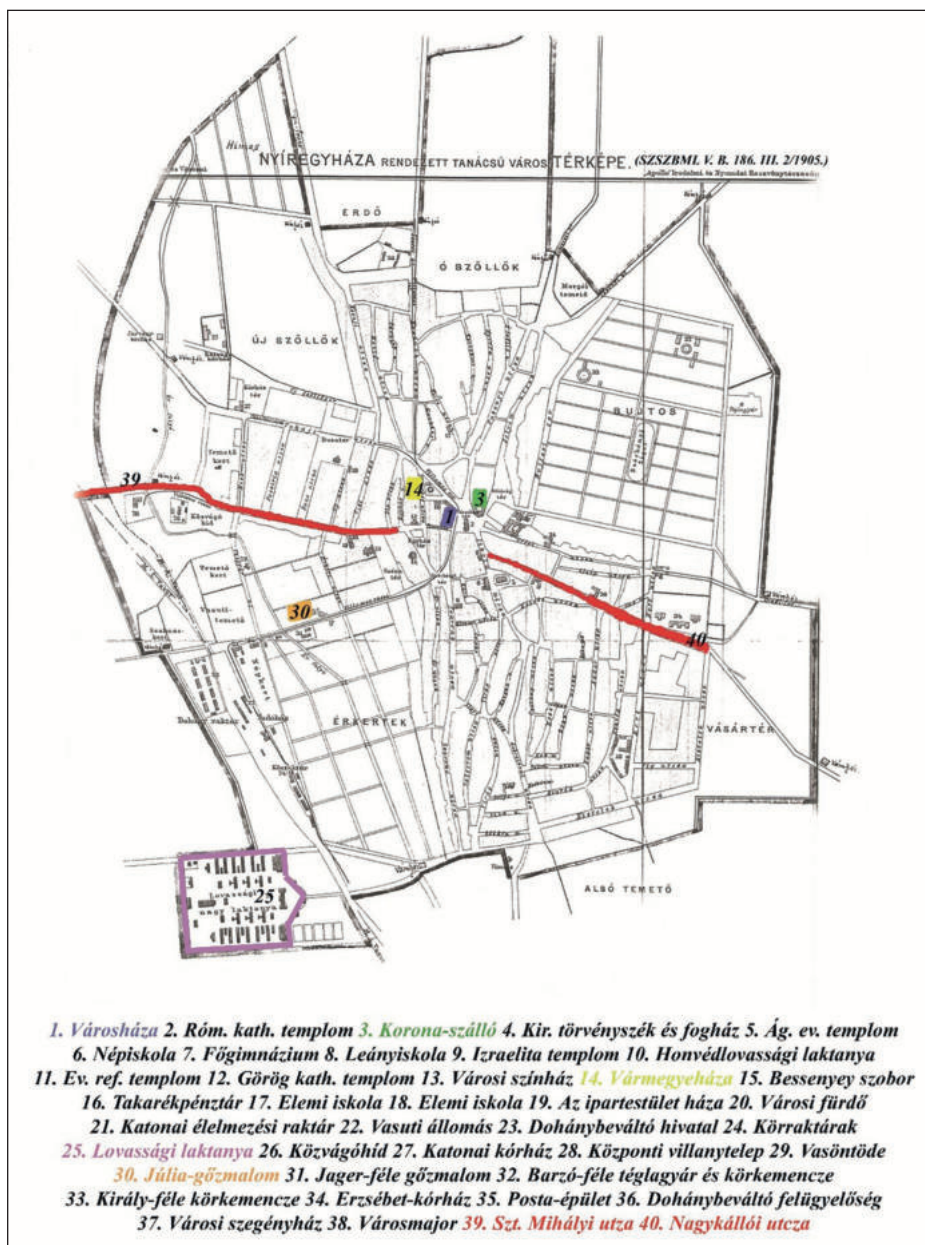

9. kép

Nyíregyháza rendezett tanácsú város térképe
(*SZSZBVL V. 186. III.2/1905*)

Fig. 9

Map of the city of Nyíregyháza
(*SZSZBVL V. 186. III.2/1905*)

Levéltári források

- MNL OL K 148 Belügyminisztériumi Levéltár. Elnöki iratok.
MNL SzSzBVL IV. B. 401. Szabolcs vármegye főispánjának iratai 1874–1944.
MNL SzSzBVL IV. B. 402. Közgyűlési jegyzőkönyv
MNL SzSzBVL IV. B. 411. Szabolcs vármegye alispánjának iratai 1872–1944.
MNL SzSzBVL V. B. 180. Nyíregyháza rendezett tanácsú város központi választmányának iratai 1905–1914.
MNL SzSzBVL V. B. 186. Nyíregyháza rendezett tanácsú város polgármesterének iratai 1872–1944.

Irodalom

- BOROVSKY 1900.
Dr. Borovszky Samu: Szabolcs vármegye. Apollo Irodalmi Társaság, Budapest 1900.
- INCZÉDY 1907.
Inczédy Lajos: Az alkotmányvédelem Szabolcs vármegyében. 1905–1906. Jóba, Nyíregyháza 1907.
- KAZUP 2021.
Kazup Lilla: Szabolcs vármegye első polgári származású főispánja. In: Tisztelgő tanulmánykötet Czövek István professzor 75. születésnapjára. Szerk. Vinnai Győző – Szoboszlay György – Zsoldos Ildikó. Magyar Történelmi Társulat, Budapest–Nyíregyháza 2021. 104–119.
- KOMISZÁR 2006.
Komiszár Dénes: 1945 előtti festmények, szobrok a városházán. *SzSzBSz* 41: 2. 2006. 191–209.
- MARGÓCSY 1995.
Margócsy József: Nyíregyháza nemzet – ill. országgyűlési képviselői 1848–1944 között. *SzSzBLÉ* 11. 1995. 205–228.
- PAP 2014.
Pap József: Tanulmányok a dualizmus kori magyar parlamentarizmus történetéből. Akadémiai Kiadó, Budapest 2014.
- SZILÁGYI 2006.
Szilágyi László: A „kuruc vármegye”. Parlamenti képviselők és választóik a dualizmus kori Szabolcs vármegyében. Örökségünk Kiadó, Nyíregyháza 2006.
- URBÁN 1978.
Urbán Teréz: Nyíregyháza utcanevei. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest 1978.
- VARGA 1999.
Varga Lajos (főszerk.): A magyar szociáldemokrácia kézikönyve. Napvilág Kiadó, Budapest 1999.
- VIETÓRISZ 1896.
Vietórisz József: A nyíregyházi kaszinó története. Jóba, Nyíregyháza 1896.
- ZSOLDOS 2006.
Adalékok a Bánffy-féle Új Párt történetéhez. *Gesta* 2006. 2. 17–28.

ZSOLDOS 2009.

Hatalom és pártstruktúra a századelő Szabolcsában. Bessenyei György Könyvkiadó, Nyíregyháza 2009.

ZSOLDOS 2018.

Zsoldos Ildikó: Hatalmi törekvések és politikai platformok Szatmárban az 1905–1906-os kormányzati krízis idején. Erdélyi Tudománys *Füzetek* 288. Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvár 2018.

ZSOLDOS Ildikó

Nyíregyházi Egyetem
Történettudományi és Filozófiai Intézet
H-4400 Nyíregyháza Sóstói u. 31/B
e-mail: zsoldos.ildiko@nye.hu

The Career of Dr. László Meskó (1851–1922) until the Formation of the Wekerle Coalition Government

Our study focuses on Dr. László Meskó, one of the members of parliament from Nyíregyháza during the Dualism era, who represented the voters of the city with a regular council in parliament from 1905. Meskó, who had close local ties, reached the climax of his political career in 1907, when he was appointed State Secretary of Justice during the coalition Wekerle government. Between 1917 and 1918, he served as the government commissioner of Szabolcs County for fourteen months.

Ildikó ZSOLDOS

University of Nyíregyháza
Institute of History and Philosophy
H-4400 Nyíregyháza Sóstói u. 31/B
e-mail: zsoldos.ildiko@nye.hu

